

Zaalteksten begane grond vaste collectie De Mesdag Collectie

Inhoud

Zaalteksten begane grond vaste collectie De Mesdag Collectie.....	1
Gang.....	3
Vaas, 1892	3
Vaas, 1889	3
Eerste zaal.....	3
Een karakteristieke collectie	3
Interieur van de Grote of Duitse Synagoge in Den Haag, ca. 1880-1891.....	3
In Groenendaal (bij Brussel), ca. 1866.....	3
Ezelstandplaats op het strand te Scheveningen, ca. 1876	3
Krijtrotsen bij Yport, 1872.....	4
De kalfjes, ca.1863	4
Portret, 1862-1863	4
Rugschild, z.j.....	4
Kaststel 'Pauw', 1888	4
Rugschild, 19 ^{de} eeuw.....	4
Egyptische indigoververs, 1891	4
Gezicht op de Pyreneeën, 1871-1874.....	5
De verjaardag, 1885.....	5
Haven te Vlissingen, c. 1887.....	5
Gobelinzaal	5
De Gobelinzaal.....	5
Vaas, 19 ^{de} eeuw	5
Vaas, 19 ^{de} eeuw	5
Bloemenstilleven, 1705	6
Stel vazen, tweede helft 19 ^{de} eeuw	6
Vaas, tweede helft 19 ^{de} eeuw	6
Vaas, 19 ^{de} eeuw	6
Vaas, 19 ^{de} eeuw	6
Vuurpotten, 19 ^{de} eeuw	6
Vaas, 19 ^{de} eeuw	6
Altaarvaas, 19 ^{de} eeuw	6
Kraanvogels, tweede helft 19 ^{de} eeuw	6
'Japanse' vaas, 1888.....	6

Pauw, 19de eeuw	6
'Japanse' vazen, 1888	6
Altaarvaas, 19 ^{de} eeuw	7
Vaas, 19de eeuw	7
Vazen, tweede helft 19 ^{de} eeuw	7
Vaas, tweede helft 19de eeuw	7
Vaas, 19de eeuw	7
Vaas, 19de eeuw	7
Schaal, c. 1850-1875	7
Vaas, 19de eeuw	7
Vaas, 19de eeuw	7
Gang	7
Stel vazen, tweede helft 19de eeuw	8
Derde zaal Hendrik Willem en Sientje Mesdag	8
Portret van Sientje Mesdag- van Houten, 1906	8
Hondekop: Nero, 1875.....	8
Schaapskop, z.j.....	8
Studie voor het Panorama van Scheveningen, 1880.....	8
Branding op de Noordzee, 1870.....	9
Portret van Hendrik Willem Mesdag, 1904.....	9
Onstuimige zee, z.j.	9
Kaststel 'Tulp', 1888.....	9
Een levende collectie.....	9
Portret van Hendrik Willem Mesdag, ca. 1872	9
Zelfportret met een portret van Raden Mas Jodjana op de achtergrond, 1919	9
Hollands strandgezicht, ca. 1878-1880	9
Haringrokerij, 1869-1888	10
Portret van Hendrik Willem Mesdag, ca. 1872	10
Trappenhuis:.....	10
Scheveningen, gezien vanaf de Boulevard, c. 1900	10
Hotel Rauch te Scheveningen, gezien vanaf de Boulevard, ca. 1900.....	10
Van Dorpstraat, schilderhuisje op het duin, 1923.....	10
Sientje Mesdag-van Houten, zittend in een strandstoel, z.j.....	10
Hendrik Willem Mesdag in zijn atelier, z.j.....	10

Gang

Vensterbank

Vaas, 1892

aardewerk

Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Vaas, 1889

aardewerk

Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Eerste zaal

Een karakteristieke collectie

De collectie in dit museum is samengebracht door de 19de-eeuwse kunstenaar Hendrik Willem Mesdag en zijn vrouw Sientje. Mesdag was een groot verzamelaar van kunstwerken van de Franse School van Barbizon en de Nederlandse Haagse School. De natuuropvatting van deze kunstenaars sloot aan bij zijn eigen voorliefde voor het landschap en de weergave van de alledaagse werkelijkheid. Mesdag had overigens niet uitsluitend oog voor de schilderkunst van de School van Barbizon en de Haagse School, hij bezat ook werk van kunstenaars als Gustave Courbet of Antonio Mancini.

Bij alle aankopen lijkt Mesdag zich te hebben laten leiden door een bovenmatige interesse voor de techniek en schilderwijze van de kunstenaar. Hij had een uitgesproken voorkeur voor schetsmatige werken en studies, waardoor zijn collectie een uniek beeld geeft van de kunstenaarspraktijk. Mesdag had ook een goed oog voor bijzondere objecten, die hij verzamelde ter decoratie van zijn huis en dit museum. In deze zaal is een aantal typerende kunstwerken voor De Mesdag Collectie te zien, als een prelude op de rest van het museum.

Interieur van de Grote of Duitse Synagoge in Den Haag, ca. 1880-1891

Johannes Bosboom (1817-1891)

olieverf op panel

Uit de nalatenschap van Bosboom kocht Mesdag enkele zeer los geschilderde en onvoltooide werken. Daaronder was ook deze olieverschets van de Duitse of Grote Synagoge in de Wagenstraat in Den Haag (tegenwoordig de Aksamoskee). Het binnenvallende zonlicht, dat wordt weerspiegeld op de kroonluchter, is treffend weergegeven.

In Groenendaal (bij Brussel), ca. 1866

Constant Gabriël (1828-1903)

olieverf op doek

Brussel, waar hij Gabriël leerde kennen. Dit schilderij is een van de eerste werken die hij kocht. De zeer gedetailleerde voorstelling van een boerenerf sloot aan bij Mesdags toenmalige eigen precieze schilderstijl. Gabriëls heldere kleurgebruik en felle kleuraccenten als de rode en blauwe bloemen leverden hem later de benaming 'colorist van de Haagse School' op.

Ezelstandplaats op het strand te Scheveningen, ca. 1876

Anton Mauve (1838-1888)

olieverf op doek

Scheveningen was in de zomer een toeristische trekpleister voor veel stedelingen uit Den Haag en omstreken. Ook kunstenaars gingen erheen om de zee te schilderen. Mauve verbeeldde hier de standplaats voor ezels waarop kinderen voor een klein bedrag een rondje konden rijden. Mesdag had grote bewondering voor het werk van Mauve, hij verwierf in totaal veertien van zijn schilderijen en tekeningen.

Krijtrotzen bij Yport, 1872

Camille Corot (1796-1875)

olieverf op doek

De kalfjes, ca.1863

Willem Maris (1844-1910)

olieverf op doek

Portret, 1862-1863

Gustave Courbet (1819-1877)

olieverf op doek

Courbet heeft dit schilderij opgedragen aan een zekere Hippolyte, als aandenken aan hun vriendschap. Hij gebruikte in dit portret verschillende kleuren groen, bruin en roze, die hij vrij en los op het doek zette. Het is typerend voor Mesdags smaak dat hij niet in de traditionele, statige portretkunst was geïnteresseerd, maar wel een dergelijk informeel portret aan zijn collectie toevoegde

Rugschild, z.j.

schildpad

Kaststel 'Pauw', 1888

Theo Colenbrander (1841-1930)

aardewerk

Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Toen Colenbranders kunstaardewerk in 1885 voor het eerst op de markt kwam, maakte het veel indruk vanwege het verrassende kleurgebruik en de grillige en gestileerde natuurmotieven. Mesdag behoorde tot de eerste en trouwste bewonderaars. Door zijn aandeelhouderschap in de Rozenburgfabriek, die Colenbranders keramiek produceerde, wist hij een belangrijke en omvangrijke verzameling van diens werk bijeen te brengen.

Rugschild, 19de eeuw

schildpad

Japan

Egyptische indigoververs, 1891

John Singer Sargent (1856-1925)

olieverf op doek

De Amerikaanse schilder Sargent maakte tijdens een reis door Egypte in 1891 deze studie van drie indigoververs. In plaats van exotische taferelen, schilderde hij dit oude ambacht, dat een lange traditie kende in Egypte. Een criticus die het werk een paar jaar later tentoongesteld zag, omschreef het als 'briljant en bondig', maar

onvoldoende uitgewerkt. Het schetsmatige karakter zal Mesdag juist hebben aangesproken.

Gezicht op de Pyreneeën, 1871-1874

Narcisse Diaz de la Peña (1807-1876)

olieverf op paneel

Dit berglandschap met onweerslucht is een goed voorbeeld van de studies en schetsmatige schilderijen die Mesdag verzamelde. Het werk lijkt een studie te zijn vanwege de transparante verflagen in de voorgrond en de losse verfstreken. En hoewel ook de kleuren snelle notities lijken die verder uitgewerkt moesten worden, beschouwde Diaz zelf dergelijke werken wel degelijk als voltooid.

De verjaardag, 1885

Antonio Mancini (1852-1930)

olieverf op doek

Mesdag had grote bewondering voor het vrijzinnige en experimentele werk van de Italiaanse kunstenaar Antonio Mancini, voor wie hij ruim twintig jaar als mecenas fungeerde. De titel De verjaardag werd door Mesdag zelf aan dit schilderij gegeven, toen hij het in 1897 voor een tentoonstelling uitleende. Het afgebeelde model is Mancini's neefje Telemaco Ruggeri, die vaker voor zijn oom poseerde.

Haven te Vlissingen, c. 1887

Hendrik Willem Mesdag (1831-1915)

olieverf op doek

Mesdags fascinatie voor de schetsmatige werken van collega-schilders die hij om zich heen verzamelde, had ook invloed op zijn eigen stijl en techniek. Dit is duidelijk te zien in dit havengezicht, dat Mesdag met ruwe en losse verfstreken ter plekke op het doek zette.

Gobelinzaal

De Gobelinzaal

Naast schilderijen en tekeningen, bezat Mesdag ook een omvangrijke collectie toegepaste kunst, ter decoratie van zijn huis en zijn museum. Zo kocht hij een groot aantal Japanse objecten. Dit was geheel in de geest van zijn tijd, want Aziatische kunstnijverheid was in de 19de eeuw bijzonder gewild.

Deze zaal vormt een staalkaart van Mesdags verzameling sierkunst. Langs de wanden zijn Japanse en Chinese vazen, bronzen, offerketels en vuurpotten opgesteld. De muren zijn bekleed met 17de-eeuwse gobelins uit Delft. De twee gracieuze Japanse kraanvogels die nu de vensterbanken sieren, waren oorspronkelijk bedoeld voor buitenshuis. De verzameling toont Mesdags goede oog voor kwaliteit en vakmanschap.

Van links naar rechts

Vaas, 19de eeuw

Satsuma-aardewerk, Japan

Vaas, 19de eeuw

Brons, Japan

Bloemenstilleven, 1705

Johannes Mortel (1650-1719)
olieverf op doek

Vensterbank

Stel vazen, tweede helft 19de eeuw

Miyagawa Kozan (1842-1916)
Makuzu-aardewerk, Japan

Vaas, tweede helft 19de eeuw

Kyoto Satsuma-aardewerk

Vaas, 19de eeuw

Satsuma-aardewerk, Japan

Vaas, 19de eeuw

Satsuma-aardewerk, Japan

Vuurpotten, 19de eeuw

geelkoperlegering
Iran

Van links naar rechts

Vaas, 19de eeuw

Geelkoperlegering, email
China

Altaarvaas, 19de eeuw

Brons, Japan

Vensterbank

Kraanvogels, tweede helft 19de eeuw

Brons, Japan

Deze levensgrote kraanvogels kocht Mesdag in 1889 bij de Haagse kunsthandel E.J. van Wisselingh. Hij kocht ze samen voor 500 gulden. Voor Haagse ambachtslui in die tijd stond dat gelijk aan een jaarsalaris. De kraanvogel staat in de Japanse kunst symbool voor een lang leven. Maar ook voor huwelijksgeluk, omdat ze hun leven lang bij dezelfde partner blijven.

‘Japanse’ vaas, 1888

Theo Colenbrander (1841-1930)
aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Pauw, 19de eeuw

Geelkoperlegering
Iran

‘Japanse’ vazen, 1888

Theo Colenbrander (1841-1930)

aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Van links naar rechts

Altaarvaas, 19de eeuw

Brons
Japan

Vaas, 19de eeuw

Geelkoperlegering, email
China

Vazen, tweede helft 19de eeuw

Brons
Japan

Vaas, tweede helft 19de eeuw

Kyoto Satsuma-aardewerk
Japan

Op deze vaas staat een figuur uit de Japanse populaire literatuur afgebeeld. Het is Endo Morito, die besloot monnik te worden nadat hij per ongeluk zijn geliefde had gedood. Een van zijn zelfgelegelede beproevingen bestond uit een verblijf van drie weken onder een ijzige waterval. De voorstelling is ontleend aan een houtsneede van de beroemdste prentkunstenaar Katsushika Hakusai (1760-1849).

Vaas, 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Vaas, 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Vitrine

Schaal, c. 1850-1875

Arita-porselein
Japan

Vaas, 19de eeuw

Brons
Japan

Vaas, 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Gang

Vensterbank

Vazen, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Stel vazen, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Derde zaal

Hendrik Willem en Sientje Mesdag

Hendrik Willem Mesdag was een vooraanstaand schilder van de Haagse School. Hij was aanvankelijk zakenman, maar wijdde zich op 35-jarige leeftijd volledig aan de schilderkunst. Na een leertijd in Oosterbeek en Brussel, specialiseerde Mesdag zich als zeeschilder. De gouden medaille die hij in 1870 bij zijn debuut op de Parijse Salon won, betekende zijn doorbraak. Ook Sientje Mesdag-van Houten was kunstenares, zij maakte vooral landschappen en stilleven.

Hendrik Willem en Sientje Mesdag stonden volop in het openbare leven en zij vervulden spilfuncties in de Haagse kunstwereld. Zo was Mesdag voorzitter van kunstenaarsvereniging Pulchri Studio en hij organiseerde omvangrijke (groeps)tentoonstellingen, ook in het buitenland. Ook Sientje ontplooië activiteiten binnen Pulchri Studio en zij was presidente van Onze Club, een vereniging van vrouwelijke kunstenaars.

Een bezoek aan het toenmalige Museum Mesdag begon altijd in het woonhuis hiernaast, in de ateliers van het echtpaar Mesdag. Ook in het museum waren door hen vervaardigde kunstwerken te zien. Het museum was op zondagochtend op aanvraag geopend en Mesdag leidde zelf rond.

Portret van Sientje Mesdag- van Houten, 1906

Jozef Israëls (1824-1911)
olieverf op doek

Hondekop: Nero, 1875

Sientje Mesdag- van Houten (1834-1909)
olieverf op doek

Naast landschappen en stilleven schilderde Sientje Mesdag-van Houten ook portretten. In dit geval koos ze haar hond Nero tot onderwerp. Het is niet het enige schilderij dat ze van hem maakte, er zijn nog twee andere werken bekend waarvoor hij model stond.

Schaapskop, z.j.

Matthijs Maris (1839-1917)
olieverf op papier
Bruikleen Stedelijk Museum, Amsterdam

Studie voor het Panorama van Scheveningen, 1880

Hendrik Willem Mesdag (1831-1915)
olieverf op doek

Dit is een voorstudie voor het zogenoemde Panorama Mesdag, dat zich nog steeds in de Zeestraat hier vlakbij bevindt. Voordat Mesdag dit enorme doek met een levensecht gezicht vanaf het Scheveningse Seinpostduin beschilderde, maakte hij deze schets op schaal (1:50).

Branding op de Noordzee, 1870

Hendrik Willem Mesdag (1831-1915)

olieverf op doek

Met dit schilderij debuteerde Mesdag in 1870 op de Parijse Salon, wat in die tijd de meest prestigieuze jaarlijkse tentoonstelling van eigentijdse kunst was. Tot ieders verrassing won Mesdag, toen pas vier jaar schilder, er een gouden medaille mee. Dat bezorgde hem internationale erkenning. De felicitatie die een van de juryleden, de befaamde schilder Jean-François Millet, hem stuurde, lijstte hij in.

Portret van Hendrik Willem Mesdag, 1904

Sientje Mesdag- van Houten (1834-1909)

olieverf op doek

Onstuimige zee, z.j.

Hendrik Willem Mesdag (1831-1915)

olieverf op paneel

Kaststel 'Tulp', 1888

Theo Colenbrander (1841-1930)

aardewerk

Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Een levende collectie

De Mesdag Collectie is in 1903 door de Mesdags aan de Staat schonken. Alleen in uitzonderlijke gevallen wordt de collectie uitgebreid door een aankoop of gulle schenking. Deze werken sluiten aan bij de historische verzameling of maakten er eerder al eens onderdeel van uit. Directeur Emilie Gordenker: 'Deze aanwinsten zijn een verrijking voor de collectie en een hommage aan het echtpaar dat zoveel heeft betekend voor de 19de-eeuwse kunstwereld.'

Portret van Hendrik Willem Mesdag, ca. 1872

Jozef Israëls (1824-1911)

olieverf op doek

Zelfportret met een portret van Raden Mas Jodjana op de achtergrond, 1919

Isaac Israëls (1865-1934)

olieverf op doek

Isaac Israëls schilderde zichzelf voor zijn portret van Raden Mas Jodjana, een Javaanse prins die in Den Haag werkte als danser en beeldend kunstenaar. De dochter van Jodjana liet dit dubbelportret na aan De Mesdag Collectie: 'Ze waren goede vrienden, mijn vader en hij. Israëls kwam vaak bij mijn vader op het atelier langs en gaf hem ook les.' Dit schilderij is een welkome aanvulling op de collectie. De Mesdags bezaten slechts één werk van Isaac, de zoon van hun dierbare vriend Jozef.

Hollands strandgezicht, ca. 1878-1880

Hendrik Willem Mesdag (1831-1915)

olieverf op doek

Een uitgewerkt strandgezicht van Mesdag ontbrak nog in de collectie, terwijl hij daar zo beroemd om was. Dit schilderij zit vol rake details, zoals de weerspiegeling van de figuren in het zeewater. Een Nederlandse familie in Canada schonk het in 2018: 'Het was altijd een mooi gezicht om onze kinderen en kleinkinderen op de bank onder dit strandgezicht te zien zitten. We vonden het een fijn idee dat het terugging naar huis, zodat meer mensen ervan kunnen genieten.'

Haringrokerij, 1869-1888

Philip Sadée (1837-1904)

olieverf op paneel

Mesdag had in zijn atelier een schuifdeur met acht panelen die hij had laten beschilderen door bevriende kunstenaars. Dit paneel met Scheveningse haringrokkende vrouwen van Philip Sadée werd samen met de andere verwijderd na Mesdags dood. Conservator Renske Suijver: 'In 2018 konden we het schilderij terugkopen. Dat was toevallig op mijn verjaardag: een mooi cadeau. Het werk heeft beschadigingen, maar omdat het echt onderdeel van het gebouw is geweest, nemen we dat voor lief. We zullen het wel gaan restaureren.'

Portret van Hendrik Willem Mesdag, ca. 1872

Jozef Israëls (1824-1911)

olieverf op doek

Trappenhuis:

Scheveningen, gezien vanaf de Boulevard, c. 1900

Haags Gemeente Archief

Hotel Rauch te Scheveningen, gezien vanaf de Boulevard, ca. 1900

Haags Gemeente Archief

Om de zee en de schepen onder alle weersomstandigheden te kunnen bestuderen huurde Hendrik Willem Mesdag jarenlang een vaste kamer met uitzicht in Hotel Rauch. De schetsen die hij hier maakte werkte hij thuis, in zijn atelier, uit tot schilderijen.

Van Dorpstraat, schilderhuisje op het duin, 1923

Haags Gemeente Archief

Sientje Mesdag werkte graag in Scheveningse Bosjes bij de Scheveningseweg, vlakbij huis. Zij liet daar een klein atelier bouwen, dat later werd verplaatst naar de top van een van de hoogste duinen achter de Van Dorpstraat.

Sientje Mesdag-van Houten, zittend in een strandstoel, z.j.

Collectie Panorama Mesdag

Hendrik Willem Mesdag in zijn atelier, z.j.